Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 15. julija 2015*

„Konkurenca — Omejevalni sporazumi — Evropski trgi toplotnih stabilizatorjev — Odločba o ugotovitvi dveh kršitev člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP — Določanje cen, razdelitev trgov in izmenjevanje občutljivih poslovnih informacij — Trajanje kršitev — Zastaranje — Trajanje upravnega postopka — Razumni rok — Pravica do obrambe — Pripisljivost kršitev — Kršitve, ki so jih storili hčerinski družbi, partnerski podjem brez lastne pravne osebnosti in hčerinska družba — Izračun glob“

V zadevi T-47/10,

Akzo Nobel NV s sedežem v Amsterdamu (Nizozemska),

Akzo Nobel Chemicals GmbH s sedežem v Dürnu (Nemčija),

Akzo Nobel Chemicals BV s sedežem v Amersfoortu (Nizozemska),

Akcros Chemicals Ltd s sedežem v Warwickshiru (Združeno kraljestvo),

ki so jih najprej zastopali C. Swaak in M. van der Woude, nato Swaak in R. Wesseling, odvetniki,

tožeče stranke,

proti

Evropski komisiji, ki so jo najprej zastopali F. Ronkes Agerbeek in J. Bourke, nato Ronkes Agerbeek in P. Van Nuffel, agenti, skupaj z J. Holmesom, barrister,

tožena stranka,

zaradi predloga za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije C(2009) 8682 final z dne 11. novembra 2009 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/38.589 – Toplotni stabilizatorji) ali, podredno, predloga za zmanjšanje naloženih glob,

SPLOŠNO SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi M. Prek, predsednik, I. Labucka (poročevalka), sodnica, in V. Kreuschitz, sodnik,

sodna tajnica: S. Spyropoulos, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 23. septembra 2014

izreka naslednjo

* Jezik postopka: angleščina.

Sodbo [1]

Dejansko stanje

1 Obravnavana zadeva se nanaša na Odločbo Komisije C(2009) 8682 final z dne 11. novembra 2009 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/38.589 – Toplotni stabilizatorji) (v nadaljevanju: izpodbijana odločba).

2 V spor so vpleteni različni subjekti.

I – *Vpleteni subjekti*

A – *Skupina Akzo*

3 Družba Akzo NV je po odkupu družbe Nobel Industrier v letu 1993 postala družba Akzo Nobel NV (v nadaljevanju: Akzo Nobel), krovna družba skupine družb, ki imajo sedeže in poslujejo po vsem svetu (v nadaljevanju: skupaj: skupina Akzo)

4 Do 19. marca 1993 so dejavnosti proizvodnje in prodaje toplotnih stabilizatorjev skupine Akzo izvajale hčerinske družbe, ki so bile posredno v stoodstotni lasti, na eni strani, družbe Akzo, ki je postala družba Akzo Nobel, prek družbe Akzo Chemicals International BV, ki je postala družba Akzo Nobel Chemicals International BV, in na drugi strani, družb Akzo Chemie GmbH in Akzo Chemicals GmbH, ki sta postali družba Akzo Nobel Chemicals GmbH (v nadaljevanju: Akzo GmbH), za kositrne stabilizatorje, ter družbe Akzo Chemie Nederland BV in družbe Akzo Chemicals Nederland BV, ki je postala družba Akzo Nobel Chemicals BV (v nadaljevanju: Akzo BV), za sektor ESBO/estri.

B – *Partnerski podjem Akcros*

5 Družba Akzo Chemicals International, hčerinska družba v stoodstotni lasti družbe Akzo in nato družbe Akzo Nobel, je 19. marca 1993 sklenila okvirni sporazum z družbo Harrisons Chemicals (UK) Ltd, hčerinsko družbo v stoodstotni lasti družbe Harrisons & Crosfield plc, ki je postala družba Elementis plc, zaradi združitve dejavnosti njunih skupin na področju razvoja, proizvodnje in trženja nekaterih kemijskih proizvodov, tudi toplotnih stabilizatorjev (v nadaljevanju: okvirni sporazum iz leta 1993).

6 Z okvirnim sporazumom iz leta 1993 je bil predviden prenos sredstev in zaposlenih v zadevnem sektorju na štiri partnerske podjeme v Združenem kraljestvu, Nemčiji, na Nizozemskem in v Združenih državah Amerike, pri čemer naj bi kapital vsakega partnerskega podjema in obstoječih družb v Franciji (Tinstab SA), Italiji (Harcros Chemicals Italia SpA), Španiji (Harcros Chemicals Iberia SA) in na Danskem (Lankro Sandia ApS) v enakih delih obvladovali skupina družbe Akzo Chemicals International, torej skupina Akzo, in skupina družbe Harrisons Chemicals (UK).

7 Družbi Akzo Chemicals International in Harrisons Chemicals (UK) sta 24. marca 1993 okvirni sporazum iz leta 1993 priglasili Evropski komisiji v skladu z Uredbo Sveta (EGS) št. 4064/89 z dne 21. decembra 1989 o nadzoru koncentracij podjetij (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 31).

8 Komisija je z odločbo z dne 29. aprila 1993 okvirni sporazum iz leta 1993 razglasila za združljiv s skupnim trgom (v nadaljevanju: odločba iz leta 1993 o koncentraciji).

1 — Navedene so le točke zadevne sodbe, za katere Splošno sodišče meni, da je njihova objava koristna.

9 Na podlagi okvirnega sporazuma iz leta 1993 je bil v Združenem kraljestvu 28. junija 1993 ustanovljen partnerski podjem Akcros Chemicals (v nadaljevanju: partnerski podjem Akcros) (glej točko 536 obrazložitve izpodbijane odločbe).

10 Partnerski podjem Akcros so ob njegovi ustanovitvi v enakih delih obvladovali družba Pure Chemicals Ltd, ki je bila najprej v stoodstotni lasti družbe Akzo, ki je postala družba Akzo Nobel, in različne družbe, nazadnje družbi Elementis UK Ltd in Elementis Services Ltd, ki sta bili del skupine s krovno družbo Elementis plc (v nadaljevanju: skupaj: Elementis).

C –*Skupna družba Akcros*

11 Družba Akzo Nobel se je 15. julija 1998 z družbo Elementis dogovorila, da bo prek hčerinske družbe Pure Chemicals, ki je bila v njeni stoodstotni lasti, odkupila deleže družbe Elementis v partnerskem podjemu Akcros, ki se je preoblikoval v družbo Akcros Chemical Ltd (v nadaljevanju: Akcros), katere celotni kapital je od 2. oktobra 1998 dalje posredno obvladovala družba Akzo Nobel.

12 Družba Akzo Nobel je 15. marca 2007 družbo Akcros prodala družbi GIL Investments.

II –*Upravni postopek, ki je pripeljal do sprejetja izpodbijane odločbe*

A –*Uvedba preiskave s strani Komisije*

13 Preiskava, ki je pripeljala do sprejetja izpodbijane odločbe, je bila uvedena po tem, ko je družba Chemtura 26. novembra 2002 vložila zahtevo za imuniteto na podlagi Obvestila o imuniteti pred globami in zmanjševanju glob v primerih kartelov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 155) (glej točki 79 in 80 obrazložitve izpodbijane odločbe).

14 Komisija je 30. januarja 2003 na podlagi člena 14(3) Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prva uredba o izvajanju členov [81 ES] in [82 ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 3), sprejela Odločbo C(2003) 85/4, s katero je odredila preiskave pri družbah Akzo Nobel Chemicals Ltd in Akcros ter njunih hčerinskih družbah, katerih cilj je bil poiskati dokaze za protikonkurenčna ravnanja (v nadaljevanju: odločba z dne 30. januarja 2003).

15 Komisija je 10. februarja 2003, prav tako na podlagi člena 14(3) Uredbe št. 17, sprejela Odločbo C(2003) 559/4, s katero je bila spremenjena odločba z dne 30. januarja 2003 (v nadaljevanju: skupaj: odločbi o pregledu).

16 Na podlagi odločb o pregledu so bile 12. in 13. februarja 2003 opravljene preiskave v prostorih družb Akzo Nobel Chemicals in Akcros v Ecclesu, Manchester (Združeno kraljestvo). Med to preiskavo so uradniki Komisije naredili kopije številnih dokumentov. Med temi preiskavami so zastopniki družb Akzo Nobel Chemicals in Akcros obvestili uradnike Komisije, da bi bili nekateri dokumenti lahko varovani s poklicno tajnostjo, ki varuje komuniciranje z odvetniki (v nadaljevanju: sporni dokumenti).

17 Med pregledom spornih dokumentov se je pojavilo nesoglasje v zvezi s petimi dokumenti, ki so bili obravnavani na dva različna načina. Uradniki Komisije namreč niso takoj sprejeli dokončne odločitve o tem, ali sta dva od dokumentov varovana. Zato so naredili kopije in jih dali v zapečateno kuverto, ki so jo odnesli ob koncu preiskave. Za druge tri sporne dokumente je uradnik Komisije, odgovoren za preiskavo, menil, da niso bili varovani s poklicno tajnostjo, zato je naredil kopije in jih vložil v preostali spis, ne da bi jih ločil v zapečateni kuverti.

18 To nesoglasje je privedlo do pomembnega sodnega spora (v nadaljevanju: sodni postopek Akzo).

B –*Sodni postopek Akzo*

19 Družbi Akzo Nobel Chemicals in Akcros sta 11. aprila 2003 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložili tožbo, s katero sta v bistvu predlagali razglasitev ničnosti Odločbe C(2003) 559/4 z dne 10. februarja 2003 in po potrebi odločbe z dne 30. januarja 2003, o odreditvi zadevne preiskave zoper ti družbi in njuni hčerinski družbi (zadeva T-125/03, Akzo Nobel Chemicals in Akcros Chemicals/Komisija).

20 Družbi Akzo Nobel Chemicals in Akcros sta 17. aprila 2003 vložili predlog za izdajo začasne odredbe, ki se je nanašal zlasti na zadržanje izvršitve odločb o pregledu (zadeva T-125/03 R, Akzo Nobel Chemicals in Akcros Chemicals/Komisija).

21 Komisija je 8. maja 2003 na podlagi člena 14(3) Uredbe št. 17 sprejela Odločbo C(2003) 1533 final (v nadaljevanju: odločba z dne 8. maja 2003), s katero je zavrnila zahtevo tožečih strank, naj se upošteva zaupnost spornih dokumentov.

22 Komisija je v odločbi z dne 8. maja 2003 zavrnila zahtevo družb Akzo Nobel Chemicals in Akcros za vrnitev spornih dokumentov in je sporočila, da namerava odpreti zapečateno ovojnico, vseeno pa pojasnila, da tega ne bo storila pred iztekom roka za vložitev tožbe zoper to odločbo.

23 Družbi Akzo Nobel Chemicals in Akcros sta 4. julija 2003 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložili tožbo za razglasitev ničnosti odločbe z dne 8. maja 2003 (zadeva T-253/03, Akzo Nobel Chemicals in Akcros Chemicals/Komisija).

24 Poleg tega sta vložili predlog za izdajo začasne odredbe, ki se je nanašal zlasti na zadržanje izvršitve odločbe z dne 8. maja 2003 (zadeva T-253/03 R, Akzo Nobel Chemicals in Akcros Chemicals/Komisija).

25 S sklepom predsednika Splošnega sodišča z dne 30. oktobra 2003 je bil predlog v zadevi T-125/03 R, ki se je nanašal na odločbe o preiskavi, zavrnjen, medtem ko je bilo predlogu v zadevi T-253/03 R, ki se je nanašal na varstvo zaupnosti spornih dokumentov, delno ugodeno (sklep z dne 30. oktobra 2003, Akzo Nobel Chemicals in Akcros Chemicals/Komisija, T-125/03 R in T-253/03 R, Recueil, EU:C:2003:287).

26 Ta sklep je bil razveljavljen s sklepom z dne 27. septembra 2004, Komisija/Akzo in Akcros (C-7/04 P (R), ZOdl., EU:C:2004:566).

27 Sodno tajništvo Splošnega sodišča je z dopisom z dne 15. oktobra 2004 Komisiji vrnilo zapečateno ovojnico z dvema od spornih dokumentov (točke od 84 do 90 obrazložitve izpodbijane odločbe).

28 S sodbo Splošnega sodišča z dne 17. septembra 2007 je bila tožba, ki je bila vložena v zadevi T-125/03 zoper odločbe o preiskavi, zavržena kot nedopustna. Tožba v zadevi T-253/03, ki se je nanašala na sporne dokumente, pa je bila zavrnjena kot neutemeljena, ker v bistvu Komisija ni storila napake s tem, ko je odločila, da nobeden od spornih dokumentov vsebinsko ni bil predmet varstva zaupnosti komunikacije med odvetniki in strankami (sodba z dne 17. septembra 2007, Akzo Nobel Chemicals in Akcros Chemicals/Komisija, T-125/03 in T-253/03, ZOdl., EU:T:2007:287, točki 57 in 184).

29 Sodišče je s sodbo z dne 14. septembra 2010, Akzo Nobel Chemicals in Akcros Chemicals/Komisija (C-550/07 P, ZOdl., EU:C:2012:512), zavrnilo pritožbo zoper zgoraj v točki 28 navedeno sodbo Akzo Nobel Chemicals in Akcros Chemicals/Komisija (EU:T:2007:287).

C –*Zaključek preiskave Komisije*

30 Komisija je 8. oktobra 2007 in ponovno večkrat v letu 2008 na podlagi člena 18 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 [ES] in 82 [ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 1, zvezek 1, str. 91) vpletenim podjetjem poslala zahteve po informacijah (točki 91 in 92 obrazložitve izpodbijane odločbe).

31 Komisija je 17. marca 2009 sprejela obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki ga je 18. marca 2009 poslala več družbam, med drugim tudi družbam Akzo Nobel, Akzo GmbH, Akzo BV in Akcros, tožečim strankam (točka 95 obrazložitve izpodbijane odločbe).

32 Komisija je 11. novembra 2009 sprejela izpodbijano odločbo.

III –*Izpodbijana odločba*

33 Komisija je z izpodbijano odločbo ugotovila, da so nekatera podjetja kršila člen 81 ES in člen 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) s tem, da so bila udeležena pri dveh skupinah protikonkurenčnih sporazumov in usklajenih ravnanj, ki so zajemali ozemlje EGP, in sicer, prvič, v sektorju kositrnih stabilizatorjev, in, drugič, v sektorju epoksidiranega sojinega olja in estrov (v nadaljevanju: sektor ESBO/estri).

34 V izpodbijani odločbi sta bili ugotovljeni kršitvi glede dveh kategorij toplotnih stabilizatorjev, ki so proizvodi, dodani proizvodom iz polivinilklorida (PVC) zaradi izboljšanja njihove toplotne upornosti (točka 3 obrazložitve izpodbijane odločbe).

35 V skladu s členom 1 izpodbijane odločbe sta obe kršitvi zajemali določanje cen, razdelitev trgov s prodajnimi kvotami, razdelitev strank in izmenjevanje občutljivih poslovnih informacij, zlasti o strankah, proizvodnji in prodaji.

36 V izpodbijani odločbi je navedeno, da so bila zadevna podjetja pri teh kršitvah udeležena v različnih obdobjih, in sicer med 24. februarjem 1987 in 21. marcem 2000 na področju kositrnih stabilizatorjev ter med 11. septembrom 1991 in 26. septembrom 2000 v sektorju ESBO/estri.

37 Izpodbijana odločba je bila za vsako kršitev naslovljena na 20 družb, ki so bodisi neposredno sodelovale pri zadevnih kršitvah bodisi so bile spoznane za odgovorne kot matične družbe (točka 510 obrazložitve izpodbijane odločbe).

A –*Pripis kršitev v izpodbijani odločbi*

38 V členu 1 izpodbijane odločbe so bile tožeče stranke spoznane za odgovorne za sodelovanje pri kršitvi, ki se je nanašala na kositrne stabilizatorje, in sicer za obdobje od 24. februarja 1987 do 21. marca 2000 v primeru družbe Akzo Nobel, za obdobje od 24. februarja 1987 do 28. junija 1993 v primeru družbe Akzo GmbH in za obdobje od 28. junija 1993 do 21. marca 2000 v primeru družbe Akcros. Enako so bile v členu 1 izpodbijane odločbe tožeče stranke spoznane za odgovorne za sodelovanje pri kršitvi, ki se je nanašala na sektor ESBO/estri, in sicer za obdobje od 11. septembra 1991 do 22. marca 2000 v primeru družbe Akzo Nobel, za obdobje od 11. septembra 1991 do 28. junija 1993 v primeru družbe Akzo BV in za obdobje od 28. junija 1993 do 22. marca 2000 v primeru družbe Akcros.

39 Tako je bila v izpodbijani odločbi odgovornost družbe Akzo Nobel kot krovne družbe skupine družb, od katerih so nekatere neposredno sodelovale pri kršitvah, ugotovljena za celotno obdobje kršitev, in sicer od 24. februarja 1987 do 22. marca 2000.

40 Komisija je za obdobje pred 28. junijem 1993 (v nadaljevanju: prvo obdobje kršitev) menila, da sta družbi, ki jih je posredno obvladovala družba Akzo, ki je postala družba Akzo Nobel, neposredno sodelovali pri kršitvah, in sicer družba Akzo GmbH pri kršitvi, ki se je nanašala na kositrne stabilizatorje, in družba Akzo BV pri kršitvi, ki se je nanašala na sektor ESBO/estri (točke od 512 do 519 obrazložitve izpodbijane odločbe).

41 Komisija je za obdobje od 28. junija 1993 do 2. oktobra 1998 (v nadaljevanju: drugo obdobje kršitev) menila, da je kršitvi storil partnerski podjem Akcros (točki 563 in 564 obrazložitve izpodbijane odločbe).

42 Komisija je za obdobje od 2. oktobra 1998 do 21. marca 2000 glede kositrnih stabilizatorjev in od 2. oktobra 1998 do 22. marca 2000 glede sektorja ESBO/estri (v nadaljevanju: tretje obdobje kršitev) menila, da je kršitvi storila družba Akcros (točke od 582 do 587 obrazložitve izpodbijane odločbe).

43 Komisija je v okviru svoje prisotnosti za naložitev glob tožečim strankam za ti kršitvi v izpodbijani odločbi zavrnila njihove trditve, da bi lahko nadaljevala oziroma da bi morala nadaljevati preiskavo med postopki, ki so bili sproženi pred Splošnim sodiščem v okviru sodnega postopka Akzo. Komisija je namreč menila, da je sodni postopek Akzo povzročil zadržanje desetletnega zastaralnega roka glede njene pravice za naložitev glob z učinkom *erga omnes* (točke od 672 do 682 obrazložitve izpodbijane odločbe).

B –*Naložitev glob v izpodbijani odločbi*

44 Člen 2 izpodbijane odločbe določa:

„Za kršitev oziroma kršitve v sektorju kositrnih stabilizatorjev […] se naložijo naslednje globe:

1. družbe Elementis plc, Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited, [Akzo Nobel] in [Akcros] so solidarno odgovorne za 875.200 EUR;

2. družbe Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited, [Akzo Nobel] in [Akcros] so solidarno odgovorne za 2.601.500 EUR;

3. družbe Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited in [Akzo Nobel] so solidarno odgovorne za 4.546.300 EUR;

4. družbe [Akzo Nobel], [Akzo GmbH] in [Akcros] so solidarno odgovorne za 1.580.000 EUR;

5. družbi [Akzo Nobel] in [Akcros] sta solidarno odgovorni za 944.300 EUR;

6. družbi [Akzo Nobel] in [Akzo GmbH] sta solidarno odgovorni za 9.820.000 EUR;

7. družba [Akzo Nobel] je odgovorna za 1.432.700 EUR;

[…]

Za kršitev oziroma kršitve v sektorju ESBO/estri […] se naložijo naslednje globe:

18. družbe Elementis plc, Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited, [Akzo Nobel] in [Akcros] so solidarno odgovorne za 1.115.200 EUR;

19. družbe Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited, [Akzo Nobel] in [Akcros] so solidarno odgovorne za 2.011.103 EUR;

20. družbe Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited in [Akzo Nobel] so solidarno odgovorne za 7.116.697 EUR;

21. družbe [Akzo Nobel], [Akzo BV] in [Akcros] so solidarno odgovorne za 2.033.000 EUR;

22. družbi [Akzo Nobel] in [Akcros] sta solidarno odgovorni za 841.697 EUR;

23. družbi [Akzo Nobel] in [Akzo BV] sta solidarno odgovorni za 3.467.000 EUR;

24. družba [Akzo Nobel] je odgovorna za 2.215.303 EUR […]“.

45 Za določitev glob je Komisija uporabila Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2, v nadaljevanju: Smernice iz leta 2006).

[…]

Postopek in predlogi strank

51 Tožeče stranke so 27. februarja 2010 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložile tožbo zoper izpodbijano odločbo.

52 Komisija je želela z dopisom z dne 29. julija 2011, ki ga je naslovila na sodno tajništvo Splošnega sodišča, Splošno sodišče opozoriti na posledice sodbe ArcelorMittal Luxembourg/Komisija in zgoraj v točki 48 navedene sodbe Komisija/ArcelorMittal Luxembourg in drugi (EU:C:2011:190) za to zadevo, kar je Splošno sodišče vzelo na znanje.

53 Komisija je v navedenem dopisu, prvič, umaknila trditve, ki jih je navajala podredno in ki so se nanašale na prekinitev postopka proti družbam Akzo Nobel, Akzo GmbH in Akzo BV, iz točk od 55 do 65 odgovora na tožbo in iz točk od 27 do 33 duplike.

54 Drugič, Komisija je zaradi jasnosti navedla, da vztraja pri trditvi v zvezi s prekinitvijo postopka proti družbi Akcros in pri celotnem odgovoru na tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitve pravil o zastaranju v škodo vseh ostalih tožečih strank.

[…]

97 Stranke so na obravnavi 23. septembra 2014 ustno podale navedbe in odgovorile na ustna vprašanja Splošnega sodišča.

98 Tožeče stranke Splošnemu sodišču predlagajo, naj:

— primarno, izpodbijano odločbo razglasi za nično;

— podredno, zmanjša globe, ki so jim bile naložene;

— naloži plačilo stroškov Komisiji.

99 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:

— zavrne tožbo;

— naloži plačilo stroškov tožečim strankam.

[…]

Pravo

102 Tožeče stranke v utemeljitev tožbe navajajo pet tožbenih razlogov.

103 Prvi tožbeni razlog se nanaša na kršitev pravil o zastaranju. Drugi tožbeni razlog se nanaša na kršitev načel upravne skrbnosti in spoštovanja razumnega roka. Tretji tožbeni razlog se nanaša na kršitev pravice do obrambe. Četrti tožbeni razlog se nanaša na napake pri pripisovanju kršitev in naložitvi glob. Peti tožbeni razlog se nanaša na napake pri izračunu glob.

I –*Prvi tožbeni razlog: kršitev pravil o zastaranju*

104 Tožeče stranke v okviru prvega tožbenega razloga, ki se nanaša na kršitev pravil o zastaranju, primarno trdijo, prvič, da Komisija ni več mogla ukrepati proti njim v zvezi s prvim obdobjem kršitev, in, drugič, da sta kršitvi prenehali v „obdobju 1996/1997“ ali „najpozneje“ leta 1997, tako da je Komisija z izpodbijano odločbo kršila člen 25(1)(b) Uredbe št. 1/2003.

105 Tožeče stranke podredno trdijo, da je Komisija vsekakor kršila člen 25(5) Uredbe št. 1/2003, ker v izpodbijani odločbi ni dokazala obstoja kršitev v letih 1999 in 2000.

106 Zato je treba trditve tožečih strank v okviru prvega tožbenega razloga, ki se nanaša na kršitve pravil o zastaranju, na prvem mestu presoditi z vidika prvega obdobja kršitev, na drugem mestu pa z vidika drugega in tretjega obdobja kršitev.

A – *Prvo obdobje kršitev*

1. Trditve strank

107 Tožeče stranke navajajo, da iz točke 512 obrazložitve izpodbijane odločbe in iz njenega člena 1(1)(b) in (2)(b) izhaja, da sta družbi skupine Akzo, za kateri je Komisija menila, da sta neposredno storili kršitev med prvim obdobjem kršitev (torej, glede kositrnih stabilizatorjev med 24. februarjem 1987 in 28. junijem 1993 in glede sektorja ESBO/estri med 11. septembrom 1991 in 28. junijem 1993), in sicer družbi Akzo GmbH in Akzo BV, prenehali sodelovati pri kršitvah 28. junija 1993.

108 Tako naj na podlagi člena 25(1)(b) Uredbe št. 1/2003 Komisija od 28. junija 1998 dalje ne bi več mogla ukrepati proti družbama Akzo GmbH in Akzo BV.

109 V skladu z navedbami tožečih strank pa je Komisija prvo uradno dejanje proti njim opravila 12. in 13. februarja 2003.

110 Zato naj družbama Akzo GmbH in Akzo BV ne bi bilo mogoče pripisati nikakršne odgovornosti.

111 Člen 1(1)(b) in (2)(b) izpodbijane odločbe naj bi bilo zato treba razglasiti za ničen.

112 Iz teh razlogov naj ne bi bilo mogoče pripisati niti odgovornosti družbi Akzo Nobel, kot matični družbi teh dveh družb, za prvo obdobje kršitev.

113 Posledično naj bi bilo treba v okviru teh trditev globe, naložene v členu 2, točke 4, 6, 21 in 23, izpodbijane odločbe vsaj delno odpraviti.

114 Komisija trdi, da je v izpodbijani odločbi dokazala, da so subjekti skupine Akzo sodelovali pri kršitvi v sektorju kositrnih stabilizatorjev od leta 1987 do marca 2000 in pri kršitvi v sektorju ESBO/estri od leta 1991 do marca 2000.

115 Kot naj bi izhajalo iz točke 527 obrazložitve izpodbijane odločbe, je Komisija izhajala iz ugotovitve, da če je neko podjetje sodelovalo pri kršitvi v danem obdobju, med katerim je bilo zaporedno sestavljeno iz različnih pravnih subjektov, se to podjetje ne more sklicevati na pravila o zastaranju, ki bi izhajala iz teh notranjih reorganizacij. Sicer bi se lahko podjetja z lahkoto izognila uporabi pravil o zastaranju z notranjo reorganizacijo. Člen 81 ES in pravila o zastaranju iz člena 25 Uredbe št. 1/2003 naj bi se uporabljali za podjetja in ne za pravne subjekte, ki jih sestavljajo. Iz tega naj bi izhajalo, da če pravne osebe, ki so del podjetja Akzo, sodelujejo pri kršitvi, zastaralni rok začne teči šele od dne, ko prenehajo kršitve, ki jih je storilo to podjetje.

116 Komisija trdi, da so bila prva preiskovalna dejanja opravljena januarja in februarja 2003, s čimer je tako začel petletni zastaralni rok teči znova, in da so bila nato opravljena še druga preiskovalna dejanja, tako da je bila prva izpodbijana odločba zagotovo sprejeta v petletnem roku, šteto od zadnjega preiskovalnega dejanja.

2. Presoja Splošnega sodišča

117 V okviru tega prvega dela prvega tožbenega razloga, ki se nanaša na kršitev člena 25(1)(b) Uredbe št. 1/2003, tožeče stranke trdijo, da je bila Komisija od 28. junija 1998 prekludirana za ukrepanje proti družbama Akzo GmbH in Akzo BV in posledično za to, da je tema družbama solidarno z družbo Akzo Nobel kot njuno matično družbo naložila globo.

118 Glede tega je treba najprej opozoriti, da na podlagi člena 25(1)(b) Uredbe št. 1/2003 pristojnosti Komisije na področju nalaganja sankcij za kršitve člena 81 ES zastarajo po izteku petletnega roka.

119 V odstavku 2 člena 25 Uredbe št. 1/2003 je pojasnjeno, da začne ta rok teči na dan, ko je bila kršitev storjena, vendar pri trajajočih ali ponavljajočih se kršitvah zastaranje začne teči na dan, ko kršitev preneha.

120 V odstavku 3 člena 25 Uredbe št. 1/2003 je določeno, da vse dejavnosti, ki jih zaradi preiskave ali postopka v zvezi s kršitvijo izvaja Komisija, pretrgajo zastaranje za nalaganje glob.

121 V obravnavani zadevi pa ni sporno, da je Komisija v izpodbijani odločbi odgovornost družbi Akzo GmbH za kršitev, ki se je nanašala na kositrne stabilizatorje, in družbi Akzo BV za kršitev, ki se je nanašala na sektor ESBO/estri, pripisala zgolj do 28. junija 1993 (glej točki 512 in 513 obrazložitve ter člen 1(1)(b) in (2)(b) izpodbijane odločbe).

122 Sporno ni niti, da je bila v izpodbijani odločbi odgovornost družbi Akzo Nobel za kršitvi, storjeni med prvim obdobjem kršitev, pripisana zgolj iz naslova kršitvenih ravnanj družbe Akzo GmbH glede kositrnih stabilizatorjev in družbe Akzo BV gelde sektorja ESBO/estri (glej točko 514 obrazložitve izpodbijane odločbe).

123 Prav tako ni sporno, da je Komisija prve dejavnosti zaradi preiskave ali postopka v zvezi s kršitvami, ki so se nanašale tako na kositrne stabilizatorje kot na sektor ESBO/estri, izvedla šele na začetku leta 2003.

124 Zato ni mogoče zanikati, da so bile prve dejavnosti Komisije zaradi preiskave ali postopka v zvezi s kršitvami v smislu člena 25(3) Uredbe št. 1/2003, ki so se nanašale tako na kositrne stabilizatorje kot na sektor ESBO/estri, izvedene po tem, ko se je za družbi Akzo GmbH in Akzo BV iztekel rok, določen v odstavku 1 te določbe.

125 Glede tega je treba opozoriti, da nastop zastaranja iz člena 25 Uredbe št. 1/2003 ne povzroči, da se kršitev izbriše, niti ne prepreči Komisiji, da v odločbi ugotovi odgovornost za to kršitev (glej v tem smislu sodbo z dne 6. oktobra 2005, Sumitomo Chemical in Sumika Fine Chemicals/Komisija, T-22/02 in T-23/02, ZOdl., EU:T:2005:349, točke od 60 do 63), ampak pomeni zgolj, da se tisti, za katere zastaranje velja, izognejo postopku za naložitev sankcij (glej v tem smislu sodbo z dne 27. junija 2012, Bolloré/Komisija, T-372/10, ZOdl., EU:T:2012:325, točka 194).

126 Poleg tega iz jezikovne, teleološke in sistematične razlage člena 25 Uredbe št. 1/2003 izhaja, da ima, enako kot v primeru individualnih procesnih jamstev, kot je pravica do obrambe, in obveznosti Komisije, da na zadevno pravno osebo naslovi obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in odločbo, s katero naloži te sankcije (glej v tem smislu sodbo z dne 10. septembra 2009, Akzo Nobel in drugi/Komisija, C-97/08 P, ZOdl., EU:C:2009:536, točki 57 in 59), od nastopa zastaranja iz naslova odstavka 1 korist in se nanj lahko sklicuje vsaka od pravnih oseb ločeno, če Komisija proti njim vodi postopek. Tako je bilo v sodni praksi že priznano, da zgolj to, da se je za eno od hčerinskih družb iz skupine družb v smislu gospodarske enote iztekel zastaralni rok, ne povzroči, da se postavi pod vprašaj odgovornost matične družbe, in ne preprečuje, da se vodi postopek proti zadnji (glej v tem smislu zgoraj v točki 125 navedeno sodbo Bolloré/Komisija, EU:T:2012:325, točke od 193 do 196, ki ji glede tega ne nasprotuje sodba z dne 8. maja 2014, Bolloré/Komisija, C-414/12 P, EU:C:2014:301, točka 109).

127 Tej presoji ne nasprotuje to, da je v odstavkih 3 in 4 člena 25 Uredbe št. 1/2003 uporabljen pojem podjetja v smislu člena 81(1) ES, ki je namenjen zgolj opredelitvi dejanj, ki povzročijo pretrganje zastaralnega roka, in obsega njihovih učinkov za vsa podjetja ali podjetniška združenja, ki so udeležena pri kršitvi, torej vključno s pravnimi osebami, ki jih sestavljajo (glej v tem smislu zgoraj v točki 125 navedeno sodbo Bolloré/Komisija, EU:T:2012:325, točka 198 in naslednje).

128 Zato sta v obravnavani zadevi družbi Akzo GmbH in Akzo, čeprav sta ostali polnopravni članici skupine Akzo, nasprotno kot družba Akzo Nobel lahko legitimno uveljavljali, da se je zanju zastaralni rok iztekel.

129 Posledično je treba sprejeti očitke tožečih strank, ki temeljijo na členu 25(1)(b) Uredbe št. 1/2003, in razglasiti ničnost člena 2, točke 4, 6, 21 in 23, izpodbijane odločbe v delu, v katerem so bile družbama Akzo GmbH in Akzo BV naložene globe glede prvega obdobja kršitev, v preostalem pa jih zavrniti.

[…]

II –*Drugi tožbeni razlog: kršitev načel upravne skrbnosti in spoštovanja razumnega roka* […]

B –*Drugi tožbeni razlog v delu, v katerem se nanaša na spremembo izpodbijane odločbe*

319 V okviru drugega tožbenega razloga, ki se nanaša na kršitve načel upravne skrbnosti in spoštovanja razumnega roka, tožeče stranke podredno predlagajo, naj se izpodbijana odločba spremeni, torej naj se globe, ki so jim bile naložene, zmanjšajo.

1. Trditve strank

320 Tožeče stranke menijo, da tudi če bi Splošno sodišče razsodilo, da kršitve načel upravne skrbnosti in spoštovanja razumnega roka niso povzročile kršitve njihove pravice do obrambe, tako da ta tožbeni razlog ne bi upravičeval razglasitve ničnosti izpodbijane odločbe v celoti, bi moralo upoštevati navedene kršitve in v okviru izvrševanja neomejene pristojnosti občutno zmanjšati naložene globe ali jih vsaj zmanjšati za 1 %, kot je to storila Komisija v izpodbijani odločbi za vsa druga podjetja.

321 V tem okviru trdijo, da se zdi, da jih je Komisija s tem, da jim ni odobrila enoodstotnega zmanjšanja, s čimer je kršila načelo enakega obravnavanja, diskriminatorno kaznovala, ker so uveljavljale svoje pravice v okviru sodnega postopka Akzo, kar je v nasprotju z načelom učinkovitega sodnega varstva in bi vpletena podjetja v drugih zadevah odvračalo od takšnega uveljavljanja svojih pravic.

322 Komisija trdi, da so uporabljena zmanjšanja pomenila izravnalni ukrep za druga podjetja, ki so morala čakati na konec sodnega postopka Akzo in ki so bila v drugačnem položaju kot tožeče stranke, ker so zadnje izzvale sodni postopek Akzo. Poleg tega naj iz praktičnega vidika očitno ne bi bilo verjetno, da bi neodobritev izjemnega enoodstotnega zmanjšanja sankcije, ki je bila naložena tožečim strankam v obravnavani zadevi, imela kakršen koli odvračalen učinek glede pripravljenosti drugih tožečih strank, ki bi bile soočene z istim položajem, za izvrševanje svojih pravic v drugih zadevah.

2. Presoja Splošnega sodišča

323 V okviru drugega tožbenega razloga, ki se nanaša na kršitve načel upravne skrbnosti in spoštovanja razumnega roka, tožeče stranke podredno predlagajo, naj se izpodbijana odločba spremeni, torej naj se globe, ki so jim bile naložene, zmanjšajo.

324 Glede tega je treba opozoriti, da če zaradi trajanja upravnega postopka ni kršena pravica do obrambe, Splošno sodišče zaradi kršitve načela spoštovanja razumnega roka lahko zmanjša naložene globe v okviru izvrševanja svoje neomejene pristojnosti (sodba z dne 6. februarja 2014, AC-Treuhand/Komisija, T-27/10, ZOdl., v pritožbenem postopku, EU:T:2014:59, točka 278).

325 V obravnavani zadevi je treba ugotoviti, da Komisija ne prereka, da je upravni postopek trajal predolgo, saj je sama v izpodbijani odločbi zmanjšala globe, ki so bile naložene vsem vpletenim podjetjem, razen tožečim strankam.

326 Komisija to različno obravnavanje utemeljuje z različnostjo objektivno primerljivih položajev, ker so drugače kot druga podjetja tožeče stranke povzročile sodni postopek Akzo.

327 Te utemeljitve ni mogoče sprejeti.

328 Razlogovanje Komisije namreč ne glede na vprašanje, ali bi bila druga podjetja odvrnjena od sodnega uveljavljanja svojih pravic medtem, ko so vpletena v preiskavo Komisije zaradi kršitve pravil o konkurenci, ni v skladu z načelom učinkovitega sodnega varstva.

329 Zato je Komisija s tem, da je vsem drugim vpletenim podjetjem odobrila zmanjšanje naloženih glob zaradi trajanja upravnega postopka, tožečim strankam pa ne zgolj zaradi sodnega postopka Akzo, kot je razvidno iz točk 771 in 772 obrazložitve izpodbijane odločbe, v navedeni odločbi uporabila neupravičeno različno obravnavanje.

330 Splošno sodišče zato v okviru izvrševanja neomejene pristojnosti meni, da je treba globe, ki so bile naložene tožečim strankam, zmanjšati za 1 %.

331 Skupni znesek glob, ki so bile naložene v členu 2, točke od 1 do 7 in od 18 do 24, torej 40,6 milijona EUR za družbo Akzo Nobel in 12,002 milijona EUR za družbo Akcros, se zato zmanjša na 40,194 milijona EUR za družbo Akzo Nobel in na 11,881980 milijona EUR za družbo Akcros.

[…]

Stroški

449 V skladu s členom 134(1) Poslovnika Splošnega sodišča se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki.

450 V obravnavani zadevi pa je Splošno sodišče delno ugodilo predlogom tožečih strank.

451 Zato je treba glede na okoliščine obravnavane zadeve odločiti, da Komisija plača dve petini stroškov tožečih strank in nosi tri petine svojih stroškov. Tožeče stranke nosijo tri petine svojih stroškov in plačajo dve petini stroškov Komisije.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (četrti senat)

razsodilo:

1. **Člen 2, točke 4, 6, 21 in 23, Odločbe Komisije C(2009) 8682 final z dne 11. novembra 2009 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/38.589 – Toplotni stabilizatorji) se razglasi za ničen v delu, v katerem so bile naložene globe družbama Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV.**

2. **Skupni znesek glob, ki so bile naložene v členu 2, točke od 1 do 7 in od 18 do 24, Odločbe C(2009) 8682 final, se zmanjša na 40,194 milijona EUR za družbo Akzo Nobel NV in na 11,881980 milijona EUR za družbo Akcros Chemicals Ltd.**

3. **V preostalem se tožba zavrne.**

4. **Evropska komisija plača dve petini stroškov družb Akzo Nobel, Akzo Nobel Chemicals GmbH, Akzo Nobel Chemicals BV in Akcros Chemicals ter nosi tri petine svojih stroškov. Družbe Akzo Nobel, Akzo Nobel Chemicals GmbH, Akzo Nobel Chemicals BV in Akcros Chemicals nosijo tri petine svojih stroškov in plačajo dve petini stroškov Komisije.**

Prek Labucka Kreuschitz

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 15. julija 2015.

Podpisi